

P R A X I S

ANT. OLIBANI

CIVIS HONORATI BARCINONAE

IN ALBO CONSCRIPTI, ET REGII SENATORIS,

ac fisci patroni, siue commentariorum

de actionibus

PARS SECUNDA IN III. DIGESTA, ET ORDINATA LIBROS.

IN QUIBUS DE SINGVLARVM ACTIONVM VSV, ET EXERCITATIONE,

strepitaq. forensi agitur, & de interdictis, & us adiuuandis remedijs; ac de Legibus, Senatuf. consultis, Plebiscitis, & de nonnullis iuris nostri facultatibus & iuribus; & de varijs conditionibus ex lege generalib. & specialibus, quae tam in iure Pontificio, quam Cuius. Nouellis Iustiniani, ac tribus posterioribus libris Codicis, & alijs Constitutionibus reperitur. Quorum librorum, eorumq. capitum pagina ad hunc septima indicabit elenchum.

HIS LOCO PROEMLII ADIBITA EST INSIGNIS PRAEMUNITIO

ad praxim super inuestigatione, ortu, & interitu actionis; conceptione libelli, praeparatione, ordine, progressu, & successione iudicij, ac super iure agendi vario, & multiplici.

CVM ADDITIONIBVS HIPPOLYTI MONTANERI, DOMICELLI,

ac domini de Gauer Auctoris generi.

DE ACTIONIBVS IN REM CIVILIBVS ET PRETORIS

L I B E R P R I M V S.

CVM LICENTIA ORDINARIJ.

HIPPOLYTUS MONTANERIVS
LECTORI S.

QUOD prisca temporibus (humanissime Lector) ab eruditis viris, au-
reumq; sapientiae flumen fundentibus usurpatum est, haud licere cui-
quam huius lucis usuram fruenti, quid facturus, aut non facturus sit, cer-
tò pronunciare: quòd in ephemeris, & vaga vita multa accidunt, tum vt
ca ne facias, quae facere constitueris, tum ea, vt facias, quae nunquam
facere decreueris: id ego & saepe antehac in aliis, & in me ipso nuper in
horum de actionibus commentariorum editionibus, Apollinis tripode
certius, & Sibyllinis foliis verius esse planè cognoui. Nam postquam (An-
tonio Olibano focero meo, multis mihi nominibus charissimo, de mortuo) decreueram haec
iuris monumenta non mediocri studio ab eo confcripta ad communem omnium utilitatem
in lucem edere, ne inter alia opera ab eodem nondum pleno calamo depicta, sed veluti qui-
busdam de incubamentis adambata in perpetuis & abditissimis obliuionis tenebris facerent
obrutata; non vnicam illorum duntaxat partem, sed ea integra, suisq; numeris ad exitum per-
ducta in medium proferre operae pretium, me facturum iudicabam. Qua de causa has incu-
brationes iam absolutas typographo excudendas tradidi, vt perfectae suisq; partibus cõsum-
matae in publicum emitterentur. At dum in his versabar definita scilicet & impressis pri-
ma parte, & hoc primo secundae partis libro: compulsus fui palynodiam canere, & mutare
sententiam, susceptumq; consilium abiicere. Nonnulli namq; viri & Argum. clypeo digni, &
iuris diuini, humaniq; ac laudandarum artium gloria conspicui Socero, & mihi maxima fa-
miliaritate coniuncti (quibus honestè resisti non poteram) me defixa, statutaq; sententia
deductum coegerunt: vt libros impressos, dum reliqui praeco committuntur, peruulgarem;
ne iuris studiosi priuentur fructibus, quos interim ex eis colligere poterunt. Quare haec tan-
torum laborum, tantarumq; vigiliarum principia vequid tuam accipias velum, ac studiosè
legas, & à maleuolorum calumniis acriter defendas. Meum siquidem erit totis viribus, to-
tòq; conatu operam dare; vt aliis libris, qui iam typis feruntur, quant' citissimè perfruaris.
VALE.

HIERONYMI A MONTANER,
 OLIBA, ET CADELL DOMICELLI
 AD HIPPOLYTVM PATREM SVVM CHA-
 rissimum Epigramma.

 *LIBA, noster Auus, iuris monumenta reliquit,
 Ingenii celebris, lucida signa sui,
 Illa sed excultis nondum digesta libellis,
 Eripuit terris mors quia dura virum.
 Delitisset opus, tenebrisq. sepulta fuisset,
 Quae multas iuris pagina seruat opes.
 Sedulitate tua, summo ni exculta decore
 Esset, & in lucem prodita chare Pater.
 Emicat illa tuis scholiis, & floribus aucta,
 Vere nouo sicut florida prata micant.
 Quas Auus insigni debet pro munere grates,
 Perpetuis reddam vocibus ipse tibi;
 Semper bonos etenim, est nobis semperq. futurus
 Loco & Auuo, & docto Patre, fuisse satos.*

HIPPOLYTI MONTANERII
DOMICELLI, AC DOMINI DE
Gauer Auctoris generi.

P R A E F A T I O.

- 1 **Q**UANQVAM Antonij Olibani Soceri mei longè mihi charissimi extremus dies, veluti recessus solis, qui quasi tristitia quadam contrahit terram; me, Rosamq. Oliba & de Cadell eius vnicam & charam filiam, coniugemq. meam dilectissimam, grauissimo moerore ac luctu affecerit: tamen non parum nobis praebuit solatii, quòd veluti quoddam probitatis exemplar, non aegrè, sed modestè in magnum eximiae virtutis, & vitae suae specimen tam catholicè & christianè extremum effudit spiritum, vt piè credendum sit ab hac fluxa, & breui vita ad aeternam & coelestem conuolasse. ille enim vltimus dies, qui (secundùm Verinum) de omnibus fert sententiam, de felicitate & discessu hominis iudicat. † A qua perluctuosa lamentatione ac flebili aegritudine deductus, permulta de illo mihi cogitanti, statim in mentem venit eundem scripsisse, se nonnullos de iure Ciuili libros typis mandaturum: dum in epistola prosphonetica commentariorum ad vsaticum, alium nãq. de iure fisci. lib. 10. constit. Cathaloniae, ab eodem ad posteros relictorum, in clausula commendationis haec scripta reliquit. *Vi in tua fide, & renuntiatione reliqui nostrorum laborum, & multarum vigiliarum libri, quos de iure Ciuili scripsimus, iam iamq. parturimus, vel quàm mox euulgentur, vel retenti inter alias vulgares schaedas contritas, & laceratas delitescant reiecti, & in perpetuum consenescant.* ET ne † inuidi canini, ac mordaces, qui vbiq. latas supèrque affluunt eum lacris luctando; vt de Hectore defuncto Graecis tradito scribit Virgil. lib. 1. Aeneid. & disserit Cicet. lib. 1. Tusculan. & alij, qui eo viuentē familiaritate coniuncti se ostendebant, debilitata, & extincta amicitia effluxi (cum nulli fidi sint amici tumulo, aut rarè post funus constantes, et si prius coniunctissimi) promissum à tanto viro acciperent in vanā iactationis speciem, aut aliter ambitioni ascriberent, quae longè procul ab eo existit. † **COMPERTVM** etenim est selectum, & promotū ad supremum Regni Atagonū conciliū, illā perillustre, ac honorificā summaeq. dignitatis, & gloriae promotionē abdicasse. Magnae sanè exultationis, fideiq. spectatissimae, ac animi magnitudinis, & cōstanz abdicatio! si illud Chrysost. super Math. homil. 25. (*Quicumq. desiderauerit primatum in terra, inueniet confusionem in coelo*) perpendatur. † Nam, quàm miserima, & pestilentissima,
- A 2

ANTONII OLIBANI CIVIS
 HONORATI BARCINONE IN ALBO CONS-
 cripti, & Regij Senatoris, ac fisci Patroni prooemium ad
 secundam partem operis instituti, & ad exposi-
 tionem singularum actionum
 Praemunitio.

SUMMARIA.

1 CONTINVATUR *secunda pars ad priorem.* 2 *Docet quid sit tractandum, antequam ad praxim singularium actionum deueniatur.*

1 **P**OSTQVAM de actionib. dixim^o, & actionum diuisionib. quas Iustini. i. quarto lib. institution. summam, & pro elementis iuentutis cupidae legum, explicuit; & quae ad breuem illarum declarationem, & copendiarum interpretationem facere videbatur, tradidimus, quod erat propositum initio studij & laboris nostri: superest, vt ad alteram eiusdem instituti partem, quae singularium actionum sub his diuisionib. comprehensarum explicationem respicit, traicamus; sed praefertim pauca, non enim docet tam multas actiones, quae explicandae occurrunt, in vnum cumulum, & acervum congerere, ac veluti in molem indigestam conficere. Et quantum ad priorē illam operis partē multa praefati sumus, quae generalia sunt, & summa ac maxima in vniuersa cognitione actionum; & vt Iustiniani opus ad huius prouinciae iudicia magis ac-

comodaretur, adieci exempla ex iure patrio desumpta, origine nostrarum legum paulo altius repetita, vt aliquid antiquitatis gentis nostrae commemorarem, & recordarer; tamen & haec posterior laboris inspectio, quae ad singulas actiones refertur, & proximē ad praxim accedit, non debuit suo exordio & praefatione, quae totam disputationem indice demonstraret, carere nec destrandari. Igitur I antequam ad singulas actiones perueniamus, bene erit haec initio docere. imprimis, qualiter ad singulas actiones deueniendum est patrono causarum, qui iudicium vult praeparare, & causam ordiri. Deinde, inuenta actione, quae proposito facto (casum vocat) conueniat l. i. si mentor fals. mod. dixer. D. ad qualitates, accidentia & caetera actionis consequentia, veniendum. Tum, ad formandum libellum concipiendumque, veniemus. In quo studiosē iudicij auctoritas, & causae qualitas inspicietur, neque, verò, quae in iudicio spectari ab aduocatis oportet, substantiam iudicij
 B 2 respi-